

RAY BRADBURY - 451 STUPŇŮ FAHRENHEITA

LITERÁRNÍ TEORIE

Literární druh a žánr:

vědecko-fantastický (sci-fi) román (proza, epika) s prvky antiutopie

Literární směr:

poprvé vydáno r. 1953 – jedno z prvních autorových děl; světová poválečná proza

Slovní zásoba:

spisovný jazyk; nepřiliš zabarvené výrazy

Stylistická charakteristika textu:

prerpracované popisy; spíše kratší dialogy

Vyprávěč:

vyprávěčem je sám autor – nezávislý pozorovatel děje (-er forma)

Postavy:

GUY MONTAG: požárník pálící knihy; knihy se mu však zalíbí a přestane chápat důvod jejich ničení; MILDRED: Guyova manželka; zastánkyně moderní společnosti; pro ideologii je schopná obětovat i svého manžela; BEATTY: velitel jednotky požárníků; CLARISSA MCCLELLANOVÁ: dívka, která nahlodá Guyovo přesvědčení; FABER: jeden z posledních lidí, vlastnicích knihy

Děj:

v budoucnosti došlo k velkým společenským proměnám → lidé velmi spěchají, společnost je přísně řízena státním aparátem, navíc je zakázáno vlastnictví a čtení knih (z těch by lidé mohli čerpat moudrost) → knihy jsou páleny požárníky, mezi které patří i Guy Montag → jeho nová sousedka Clarissa McClellanová mu však vypráví zajímavé věci, a tak Guye začne zajímat, o čem se v knihách píše → Clarissa navíc brzy za záhadných okolností umírá → Guy se seznámí také s jedním z posledních majitelů knih, starým profesorem Faberem → Guy ukradne několik knih, ale je odhalen svým nadřazeným Beattyem → Beatty mu sděluje, že musí knihy spálit → Guy souhlasí, ale některé knihy si tajně ponechá → později je prozrazen vlastní ženou Mildred a v nouzi zabíjí Beattyho → podaří se mu uprchnout (za což zaplatí životem nevinný člověk, protože policie musela do televize zinscenovat úspěšné dopadení pachatele) → Guy se dostává do lesa mezi skupinu lidí, kteří si pamatují obsah některých knih → přidává se k udržování literárních vědomostí → později propukne válka, město je zničeno a skupina intelektuálů se vydává se svými vědomostmi na pomoc společnosti

Prostor:

fiktivní město a okolí

Čas:

děj se odehrává v budoucnosti

Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

obava z budoucího stavu konzumní společnosti; kritika všeobecné automatizace; nebezpečný vliv masových médií a totalitního státního aparátu

LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

2. světová válka (1939-1945); založení OSN (1945); tzv. studená válka – napjatý stav mezi socialistickými a demokratickými mocnostmi (1947-1991); Korejská válka (1950-1953)

Základní principy fungování společnosti v dané době:

strach společnosti z ozbrojeného konfliktu mezi SSSR a USA

Kontext dalších druhů umění:

HUDBA: Louis Armstrong (1901-1971); Frank Sinatra (1915-1998); Igor Stravinský (1882-1971); MALBA: Jackson Pollock (1912-1956); Andy Warhol (1928-1987); FILM: Charlie Chaplin (1889-1977); James Dean (1931-1955); Marilyn Monroe (1926-1962)

Kontext literárního vývoje:

probíhala světová poválečná literatura (v této době se projevovala zejména 1. vlna poválečné prózy)

AUTOR

Život autora:

Ray Bradbury (1920-2012) – americký spisovatel, prozaik, dramatik, básník, esejista, film. scénárista, autor hlavně sci-fi románů a povídek; nar. se v amer. státě Illinois (matka původem Švédka) → již od mládí se zajímal o literaturu → r. 1934 se rodina usadila v Los Angeles → SŠ, kurzy poezie a psaní povídek → prodával noviny → r. 1938 začal publikovat sci-fi povídky → od r. 1942 pracoval jako spisovatel (povídky na objednávku) → r. 1947 se oženil → r. 1950 vydal sbírku povídek Martánská kronika → první velký úspěch → další tvorba → v 80. letech se zaměřil spíše na detektivní příběhy; ZAJÍMAVOSTI: studium na VŠ nahrazoval častými návštěvami knihoven; v knihovně napsal i jedno ze svých nejslavnějších děl, 451 stupňů Fahrenheita; jeho velkým koníčkem bylo kouzlení; žánr science fiction považoval za zobrazení reality; byl nominován na Oscara a obdržel prestižní cenu Emmy; celkem publikoval přes 30 knih, téměř 600 povídek a mnoho dalších děl; s manželkou choval množství koček; celý život odmítal počítače a internet (stačil mu telefon a psací stroj); nikdy si nepořídil řidičský průkaz; vychoval 4 dcery

Vlivy na dané dílo:

skeptický pohled do budoucnosti; obava z nových vynálezů; obliba ve futuristických fantasy a sci-fi tématech

Vlivy na jeho tvorbu:

Herbert George Wells; Jules Verne; prostředí rodného města

Další autorova tvorba:

proslavil se tvorbou PRÓZY: Martánská kronika (sbírka sci-fi povídek); Tudy přijde něco zlého; aj.

Inspirace daným literárním dílem (film, dramatizace, aj.):

FILM: 451 stupňů Fahrenheita (film Velké Británie; 1966) – režie: Francois Truffaut; hrají: Oskar Werner, Cyril Cusack, Julie Christieová, aj.;

PŘEKLADY: Josef Škvorecký, aj.

LITERÁRNÍ KRITIKA

Dobové vnímání díla a jeho proměny:

dílo pro autora představovalo jeden z jeho prvních velkých úspěchů

Dobová kritika díla a její proměny:

v současnosti je román literárními kritiky vnímán jako vrcholné autorovo dílo

Aktuálnost tématu a zpracování díla:

přestože se podobně katastrofické vize nepotvrdily, je zajímavé porovnat téma románu se skutečným odklonem společnosti od tištěných knih k elektronickým čtečkám, apod.

SROVNÁNÍ

Srovnání s vybraným literárním dílem:

George Orwell – 1984 (téma podobného totalitního režimu, který zakazuje a trestá svobodné myšlení)

román - prozaický epický žánr; delší rozsah a komplikovanější děj než povídka nebo novela; příběh zpravidla obsahuje více postav

science-fiction (sci-fi) - vědecko-fantastický umělecký žánr; ŽNAKY: spekulativní technologie; mimozemské civilizace; časté zasazení do vesmíru nebo budoucnosti; PŘEDSTAVITELÉ: Isaac Asimov, Arthur C. Clarke, Ray Bradbury, aj.

světová poválečná próza - světová prozaická literatura po 2. světové válce; tvořili zejména představitelé tzv. ztracené generace (např. John Steinbeck, Erich Maria Remarque, Ernest Hemingway, aj.)

1.vlna poválečné prózy - první léta po 2.svět.válce; zaměření na detailní a precizní popis války (např. Erich Maria Remarque), logicky předchází 2. vlně, která byla naopak více zaměřena na následky války a psychologické vystižení postav

antiutopie - opak utopie; myšlenka budoucího stavu společnosti, která se vyvinula nesprávným směrem (např. totalitní vláda, apod.) - myšleno i jako literární žánr; často se objevuje v literatuře science-fiction; PŘEDSTAVITELÉ: Karel Čapek, George Orwell, Ray Bradbury, Herbert George Wells, aj.